

N:o 22.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 Mars 1878, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner dels om lagstadgande rörande sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke äro döpte och konfirmerade i enlighet med samma kyrkas lagar, dels ock om underdånig skrifvelse i ämnet.

Uti särskilda till Lag-Utskottet remitterade motioner från Första Kammaren af Herr *Frith. Grafström* (N:o 7) och från Andra Kammaren af Herr *Erik Westin* (N:o 140) har blifvit yrkad, uti den förra, att en lag måtte stiftas, så lydande:

“Den som ej är döpt och ej konfirmerad, på sätt som svenska kyrkans lagar gilla, må ej deltaga i kyrkostämma eller i prestval eller i val till elektor för utseende af ombud till kyrkomöte, men åtnjute för sina borgerliga angelägenheter den fördel, som lagen för främmande trosbekännare af den 31 Oktober 1873 i §§ 4, 5, 8 innehåller“;

och uti den senare, “att Riksdagen måtte besluta aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse, innefattande anhållan, att Kongl. Maj:t ville, med bibehållande af obligatorisk religionsundervisning, gå i författning om upphäfvande af de lagstadganden, som göra konfirmation och nattvardsgång till vilkor för äktenskaps ingående och borgerliga rättigheters åtnjutande“.

Herr Grafström har förklarad, det han genom sitt omförmälda förslag velat å ena sidan åt de medlemmar af svenska kyrkan, hvilka råkat i strid med hennes fundamentallagar, men ändock ej kunde förmås att i den ordning, lagen medgäfve, ur henne utgå, förskaffa den rätt till borgerliga förmåner, hvilken de fordrade,

men å andra sidan förhindra dem att förstörande deltaga i en verksamhet, tillkommande den kyrka, hvilken de endast på ett oegentligt sätt kunde anses tillhöra; och har Herr Westin, med erinran, att stadgandet i 15 kap. 11 § Kyrkolagen, det ingen skall trolöfvas, som icke kan Luthers katekes och hafver begått Herrans nattvard, utgjorde för dem, som i afseende på kyrkans lära hyste sådana samvetsbetänkligheter, att de icke ville låta sig konfirmeras, hinder för ingående af lagligt äktenskap, förmålt sig anse ett sådant hinder vara stridande icke blott mot religionsfrihetens grundsatser utan äfven mot såväl kyrkans som statens välförstådda intresse.

De åberopade §§ i Kongl. Förordningen den 31 Oktober 1873 äro af följande lydelse:

§ 4: "Förr än äktenskap af främmande trosbekännare ingås, skall lysning afkunnas i den till svenska kyrkan hörande församling, inom hvars område qvinnan är boende. Kyrkoherden i samma församling utfärde lysningen; hvarvid för främmande trosbekännare ej erfordras bevis om dop och nattvardsgång".

§ 5: "Äktenskap emellan dem, hvilka begge tillhöra samma främmande trosamfund med sådant presterskap, att Konungen funnit åt detsamma kunna anförtros att vigsel med laga verkan förrätta och förty rättighet dertill medgifvit, skall afslutas med vigsel efter samfundets kyrkobruk.

Tillhöra de olika främmande trossamfund med sådant presterskap, som nyss är nämndt, eller är blott endera medlem af dylikt samfund; då må äktenskapet kunna afslutas antingen medelst vigsel, förrättad af dertill berättigad prest inom enderas trossamfund, eller inför borgerlig myndighet, på sätt här nedan sägs. Samma lag vare i fråga om äktenskap emellan bekännare af främmande kristen troslära och medlem af svenska kyrkan.

Der ingendera tillhör svenska kyrkan eller sådant främmande trossamfund, som ofvan omförmäldt är, skall äktenskapet ingås inför borgerlig myndighet.

Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må afslutas, vare i stad magistrat och på landet kronofogde. Dessa myndigheter hafva att i fråga om äktenskaps hinder öfva den tillsyn, som vigselförrättare enligt lag åligger. Sedan i släktingars eller andra vittnens närvaro såväl mannen som qvinnan inför den borgerliga myndigheten afgifvit sitt frivilliga ja och samtycke till giftermålet; varde de för äkta makar förklarade. Hvad sålunda förekommit, skall upptagas i särskildt öfver sådana ärenden fördt protokoll, hvilket, der äktenskapet är inför kronofogde ingånget, af vittnen bestyrkes. Det äktenskap ege full borgerlig giltighet, ändock att vigsel ej tillkommer"; samt

§ 8: "Främmande trosbekännare skola, der Konungen för viss församling ej annorlunda förordnar, för anteckning öfver deras borgerliga förhållanden, särskildt upptagas i kyrkoboken för den till svenska kyrkan hörande församling, inom hvars område de äro boende; och gälle i afseende å därför erforderlig anmälan hvad af Konungen särskildt föreskrives";

och innehåller § 9 i hit hörande delar: "Magistrat och kronofogde skola de inför dem ingångna äktenskap inom sex veckor derefter anmäla,

då båda makarne tillhöra främmande församling, åt hvars föreståndare eller presterskap lagligen blifvit uppdraget att öfver församlingsmedlemmarne föra kyrkobok, hos den eller de personer, hvilka föra de kyrkoböcker, deri makarne äro upptagne;

då endast en af makarne tillhör sådan församling, som nyss är nämnd, dels hos den person, af hvilken samma församlings kyrkobok föres, och dels hos kyrkoherden i den svenska församling, der den andra makan bor; samt

i öfriga fall hos kyrkoherden i den svenska församling, der qvinnan är boende".

Att de medlemmar af svenska kyrkan, hvilka bekänna läror, i väsentliga delar stridande mot dem, hon omfattar, och på grund häraf vägra att underkasta sig hennes lagar och föreskrifter, icke må deltaga i värden om hennes angelägenheter, finner Utskottet vara icke allenast öfverensstämmande med kyrkans fördel utan äfven betingadt af hennes oafvisliga rätt, och Utskottet instämmer desto hellre i Herr Grafströms förslag, att rösträtt vid kyrkostämma icke må sådana medlemmar medgifvas, som en dylik rätt enligt 4 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 är fränkänd icke allenast främmande religionsbekännare utan ock dem, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält; men då rätt att deltaga i val af elektor för utseende af ombud vid kyrkomöte är enligt 5 § i Kongl. Förordningen den 16 November 1863 beroende af rösträtt å kyrkostämma och således i och med den samma förfaller, synes särskild föreskrift härom ej erforderlig; äfvensom, enär den, som ej är döpt, icke kan blifva konfirmerad och tillåtas begå Herrans heliga nattvard, endast konfirmation och nattvardsgång torde böra upptagas såsom vilkor för rösträttens åtnjutande. Deremot och som främmande kristna trosbekännare jemlikt 21 § i Kongl. förordningen den 1 April 1843 i vissa fall ega deltaga i prestval, anser Utskottet sådan rätt icke kunna omförmälde medlemmar af svenska kyrkan för närvarande betagas.

Hvad åter angår frågan om undanrödjande af nu befintliga hinder för de medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke begått Herrans nattvard, att ingå lagligt äktenskap, så synes den af Herr Westin i sådant hänseende föreslagna utvägen ingalunda antaglig. Han förklarar sjelf, att han icke vill påstå, att kyrkan skall meddela sin välsignelse åt dem, som icke vilja begagna hennes nådemedel; och ett upphäfvande af de lagstadganden, som göra konfirmation och nattvardsgång till vilkor för äktenskaps ingående, skulle obestriddigen medföra den följd, att ifrågavarande medlemmars äktenskap skulle genom kyrklig vigsel beseglas. Härigenom skulle desto hellre allt för obefogade anspråk tillfredsställas, som dessa medlemmar kunna och böra begagna den i lag dem anvisade utväg att ur kyrkan utgå. Deremot finner Utskottet, lika med herr Grafström, att de, som icke vilja foga sig efter kyrkans lagar, böra, hufvudsakligen i den

allmänna sedlighetens intresse, tillåtas att i likhet med främmande trosbekännare, med hvilka de närmast äro att jämföra, inför borgerlig myndighet ingå äktenskap; men någon vidare föreskrift angående deras borgerliga angelägenheter synes Utskottet icke erforderlig.

På grund häraf får Utskottet dels hemställa,

1:o att Herr Westins motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

dels ock, med anledning af hvad Herr Grafström i sin motion anført, föreslå,
2:o att Riksdagen måtte för sin del besluta följande

Förordning, angående sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke på sätt, samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard:

“Hvad i 4 § af Kongl. förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 finnes stadgadt derom, att främmande religionsbekännare och de, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, icke ega deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, vare äfven tillämpligt på medlemmar af svenska kyrkan, som icke på sätt, samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard.

Vill medlem af svenska kyrkan, som icke begått Herrans nattvard, ingå äktenskap med annan medlem af samma kyrka, skall det ske inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som bestämmes i 4 och 5 §§ af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

I afseende på den borgerliga myndighetens skyldighet att för anteckning i kyrkobok göra anmälan om de inför densamma afslutade äktenskap gälle i tillämpliga delar hvad i 9 § af sistnämnda Kongl. förordning föreskrifves“.

Stockholm den 11 Mars 1878.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservationer:

mot *andra punkten* af Utskottets hemställan:

af Herr Grefve *Mörner* mot första mom. af den i samma punkt föreslagna förordning;

af Herr *Samzelius*: "Väl har jag, lika med flertalet af Utskottets ledamöter, ansett en lagstiftning vara i hög grad erforderlig, hvilken möjliggör äktenskaps ingående af medlemmar utaf svenska kyrkan, som, ehuru de icke anmält sig till utträde ur den samma, likväl icke blifvit konfirmerade och begått Herrans heliga nattvard; men då en dylik lagstiftning i ämnen af förevarande, synnerligen grannliga beskaffenhet bör föregås af en sådan grundlig utredning, som Utskottet svårigen kan medhinna, och hvartill äfven torde erfordras särskild sakkännedom i kyrkliga förhållanden, har jag, fullt inseende otillräckligheten af egna krafter för att kunna framställa ett formuleradt lagförslag, hvilket kunde hafva utsigt att, efter en allsidig granskning af Riksdagen, Högsta Domstolen, Kyrkomötet och Kongl. Maj:t blifva oförändradt såsom lag antaget, och — det må ursäktas mig — något tveksam, om Utskottets obestriddigen större förmåga i detta hänseende kunde vara tillräcklig, ansett Utskottet böra inskränka sig dertill att hos Riksdagen hemställa om aflåtande till Kongl. Maj:t af en underdånig skrifvelse i ämnet. Då emellertid så icke skett, nödgas jag, ehuru vänligt stämd för sjelfva saken, reservera mig emot det nu framlagda lagförslaget, hvilket i många hänseenden synts mig icke vara tillfredställande. Sålunda skulle, enligt förslaget första moment, minderåriga barn hvilka ännu icke uppnått den ålder, att de kunnat konfirmeras eller begå Herrans nattvard, förlora den dem, enligt kyrkostämmoförordningens 4 §, jemförd med kommunallagarne, tillkommande rättighet att genom sina förmyndare deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, i händelse de — hvilket ofta lär vara fallet — ega fastighet eller ärfdt kapital, hvarför de äro förbundna att till kommunen erlägga skatt. Något skäl härtill har jag icke kunnat finna, och det har förmodligen ej heller varit Utskottets mening, att så skulle ske. Än betänkligare synes mig den af Utskottet etablerade nya grundsats, att svenska statskyrkans medlemmar, hvilka hittills varit likställda, hädanefter skulle delas i två klasser, hvilka den ene motionären, Herr Grafström, under diskussionen förra riksdagen, då en närbeslägtad af honom väckt motion behandlades och af begge Kamrarne lemnades utan afseende, sjelf benämner *aktiva* och *passiva*, men hvilka jag hellre skulle vilja kalla *berättigade* och *mindre berättigade*. Skyldigheterna skulle deremot fortfarande blifva lika för alla medlemmar af statskyrkan, men de mindre berättigade skulle, för att tillvinna sig möjligheten eller rättigheten att ingå ett inför lag giltigt äktenskap, nödgas uppoffra en annan rättighet, nemligen den att deltaga i kyrkostämma. De skulle så att säga nödgas köpa sig till den allmänna

rent menckliga rättigheten, som utan hänsyn till religion bör vid viss ålder tillkomma hvarje mencklig individ, nemligen att ingå äktenskap, att bilda familj. Detta förfarande synes mig både obilligt och oklokt: obilligt derföre att en naturlig rättighet icke bör för något pris förvärfvas, oklokt derföre att det grundlägger ett berättigadt missnöje och leder till ytterligare söndringar emellan kyrkans medlemmar. Äktenskapet är dock samhällets sedliga grundval, och det ligger utan tvifvel i statens, i kyrkans, i sedlighetens intresse att, i stället för att försvara detsamma ingående, tvärtom uppmuntra denna viktiga institution för dess egen skull.

Så vidt jag kunnat erfara, har den hittills medgifna rättigheten för statskyrkans medlemmar, äfven för de irrlärliga, att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut icke medfört någon våda för kyrkan eller samhället. Genom att utan fullgiltig anledning utstöta dem derifrån vidgas svalget emellan dem och statskyrkan, och återinträdet dit försvaras. Många bland dessa irrlärliga eller olika tänkande, hvilka det vaknande, stundom missledda nitet att söka sanningen ofta fört på villovägar, förtjena dock icke att behandlas så. Jag vet knappast något giltigt skäl, hvarför dessa, som fortfarande deltaga i afgifter till kyrkan och presterskapet, skulle, sedan de fått ingå äktenskap och derigenom inträdt i en allvarligare ställning af lifvet, utestängas från deltagande i beslut om medlens ändamålsenliga användande, från revision af kyrkans ekonomi, ja äfven från valet af kyrkoråd, då de ju, enligt till och med Utskottets förslag, skulle bibehållas åtminstone tills vidare vid rättigheten att deltaga i prestval. Det synes mig dessutom vara temligen inkonsequent, om dessa medlemmar, på sätt Utskottet förutsätter, skulle få deltaga i valet af kyrkorådets sjelfskrifne ordförande, men ej af dess öfriga ledamöter.

På grund af hvad jag haft äran anföra och de många skäl, som dertill kunna läggas, yrkar jag vördsamt afslag å Utskottets föreliggande förslag och hemställer för min del ödmjukligen,

att Riksdagen måtte uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och, efter Kyrkomötets hörande, i ämnet till Riksdagen aflåta nådig proposition till sådana lagstadganden, hvarigenom rättighet beredes medlem af svenska kyrkan, som icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerad och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap med annan medlem af samma kyrka, utan att behöfva derutur träda“;

af Herrar *Fröberg*, *Stråle* och *Thomasson*.

Herr *Asplund* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets handläggning inom Utskottet.